

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania B. Spółki z o.o. w Ł. oraz M. K. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą B.1 w G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy

z udziałem P. R. i T. W.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne
wyżej wymienionych,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26
listopada 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się M. K. prowadzącego działalność
gospodarczą pod nazwą B. w G.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 25 stycznia 2022 r., sygn. akt III AUa 504/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od M. K. prowadzącego działalność gospodarczą
pod nazwą B. w G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Legnicy kwotę 480 (czterysta osiemdziesiąt) zł
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z
ustawowymi odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Legnicy zmienił decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy z dnia 24 kwietnia 2019 r. dotyczące między innymi P. R. i T. W..

- w ten sposób, że ustalił, że B. Sp. z o. o. w Ł. nie było płatnikiem składek z tytułu umów zlecenia zawartych z wskazanymi wyżej ubezpieczonymi w okresach wskazanych w poszczególnych decyzjach oraz stwierdził, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i zdrowotne dla tych ubezpieczonych z tytułu zatrudnienia u płatnika składek M. K. - za okresy wskazane w poszczególnych decyzjach - była równa wartościom wskazanym przez płatnika składek w deklaracjach rozliczeniowych.

- w ten sposób, że ustalił, że B. Sp. z o. o. w Ł. nie było płatnikiem składek z tytułu umów zlecenia zawartych z wskazanymi wyżej ubezpieczonymi w okresach wskazanych w poszczególnych decyzjach oraz stwierdził, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i zdrowotne dla tych ubezpieczonych z tytułu zatrudnienia u płatnika składek M. K.- za okresy wskazane w poszczególnych decyzjach- była równa wartościom wskazanym przez płatnika składek w deklaracjach rozliczeniowych.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 25 stycznia 2022 r., zmienił zaskarżony przez organ rentowy wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołania „B.” Sp. z o.o. w Ł. oraz M. K. od powyższych decyzji.

W sprawie ustalono, że przedmiotem działalności „B.” Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. są roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych. Założycielem Spółki i prezesem zarządu od początku jej istnienia jest J. K.. Obecnie posiada 50% udziałów w Spółce. M. K., syn J. K., przystąpił do spółki około 2000 r. Od tamtej pory jest wiceprezesem zarządu i posiada 50% udziałów w Spółce. „B.” Sp. z o.o. jest spółką ogólnobudowlaną. Jest zawsze głównym wykonawcą robót budowlanych, takich jak budowy i remonty obiektów (przedszkoli, szkół, domków jednorodzinnych, bloków).

Od 2019 r., z uwagi na zagrożenie epidemią COVID, w związku wiekiem J.K. (68 lat) oraz jego stanem zdrowia prowadzenie „B.” Sp. z o.o. przejął M. K., który od tego czasu jest zatrudniony w tej Spółce na podstawie umowy o pracę na stanowisku dyrektora i zajmuje się prowadzeniem firmy.

M. K. od 3 stycznia 2003 r. prowadzi własną pozarolniczą działalność gospodarczą. Do 5 lutego 2018 r. prowadził działalność gospodarczą pod nazwą N. (dalej N.), od 6 lutego 2018 r. nazwa tej działalności to „B.”. Jej przeważającym przedmiotem według Polskiej Klasyfikacji Działalności są roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych. W ramach własnej działalności gospodarczej M. K. zajmuje się robotami dociepleniowymi i wykończeniowymi, np. dociepleniami zewnętrznymi, wewnątrz mieszkań, stropów, ścian. Zdarza się, że wykonuje inne prace, np. buduje dom. Odwołujący się w ramach własnej działalności, jako podwykonawca, zawierał ze „B.” Sp. z o.o. umowy na świadczenie usług budowlanych.

Za wykonane usługi jego firma wystawiała faktury dla „B.” Sp. z o.o. Przedmiotem umów były następujące prace budowlane: odkopanie ręczne ścian piwnic, czyszczenie, przyklejenie styropianu, ułożenie siatki, wykonanie izolacji przeciwwilgociowej, ułożenie fali kubkowej i zasypanie z wibrowaniem na budowie P. S.A. w P., roboty budowlane w pomieszczeniu po basenie w Z., budowa ścian przyziemia świetlicy miejskiej w M., wykonanie ścianek działowych, sufitów podwieszanych oraz zabudowanie wentylacji w pomieszczeniach remontowanych w P. S.A. w P. ul. [...], wykonanie ścianek działowych, sufitów podwieszanych oraz zabudowanie wentylacji w remontowanych pomieszczeniach świetlicy wiejskiej w M., budowa ścian przyziemia w kamienicy mieszkalnej w G. ul. [...], ułożenie na posadzkach wykładziny PCV z przygotowaniem podłoża w pomieszczeniach P. w P., docieplenie poddaszy wełną mineralną w budynku świetlicy wiejskiej w M. - gmina P., wykonanie robót wykończeniowych w pomieszczeniach piwnicy remontowanej przychodni P. w P., budowa ścian II piętra budynku mieszkalnego wielorodzinnego w G. przy zbiegu ul. [...]1 i ul. [...], wykonanie docieplenia ścian styropianem wraz z zatopieniem siatki i osadzeniem listew narożnych budynku mieszkalnego wielorodzinnego w G. przy zbiegu ulic [...]1 i [...], wykonanie robót rozbiórkowych (tj. skucie płytek oraz betonów na ścianach skośnych oraz przyporach) oraz wywiezienie gruzu z remontowanej hali sportowej w G. przy ul. [...]2, wykonanie robót remontowo-budowlanych w pomieszczeniach biurowych firmy Z. w P., remont pomieszczeń biurowych w Z. w P. ul. [...]3, wykonanie robót elewacyjnych, tj. skucie tynków, uzupełnienie tynków cienkowarstwowych,

wykonanie tynków cienkowarstwowych oraz malowanie farbami emulsyjnymi podpór i ścian Hali Sportowej w G., roboty malarskie w pomieszczeniach piwnic (parking) oraz klatek schodowych w budynku mieszkalnym wielorodzinnym w G. przy zbiegu ulic [...]4 i [...], wykonanie tynków cienkowarstwowych akrylowych na elewacji budynku mieszkalnego wielorodzinnego w G. u zbiegu ulic [...]4 i [...], modernizacja elewacji wraz z wykonaniem nowego zagospodarowania terenu z małą architekturą i zieleni w firmie M. w P. ul. [...]5, modernizacja elewacji budynku magazynowego w P. ul. [...]5, adaptacja pomieszczenia w hali w G., wykonanie remontu siedmiu sal oraz korytarza w Szpitalu Powiatowym w G. - Oddział Chirurgii, budowa ścian piętra oraz kominów budynku mieszkalnego jednorodzinnego w K. gm. K. dz. Nr [...], remont pomieszczeń sanitarnych w Hali Sportowo-Widowskowej w G., roboty rozbiórkowe w części adaptacyjnej wykonanie podkładów oraz ścianek działowych w budynku Przedszkola w P. gmina N., wykonanie robót malarskich w remontowanych pomieszczeniach biurowych Urzędu Gminy w P., wykonanie docieplenia dachu płytami styropianu oraz roboty pokrywowe na budynku wielorodzinnym - Pl. [...] w G., remont elewacji budynku P. w . ul. [...] - przygotowanie elewacji pod wykonanie tynku cienkowarstwowego (wyrównanie powierzchni oraz ułożenie siatki), wykonanie remontu „z Ruchu Ludności część 1 i 2” polegających na wykonaniu robót malarskich oraz posadzkarskich dla JGM i KM w P., wykonanie robót malarskich glazurniczych i posadzkowych w pomieszczeniu Szpitala MCZ w L. - V piętro.

Pracownicy firmy M. K. – N. . wykonywali pracę na podstawie umów zlecenia na rzecz „B.” Sp. z o. o.”

Umowy zlecenia między „B.” Sp. z o. o. a zainteresowanymi były sporządzane przez T. B., która była w okresie od kwietnia 2004 r. do marca 2020 r. główną księgową i członkiem Spółki. Umowy zlecenia ze strony „B.” Sp. z o. o. podpisywali prezes zarządu J. K. i główna księgowa T. B.. W treści umowy wpisywano dane osobowe zleceniobiorcy, czas trwania umowy zlecenia oraz kwotę wynagrodzenia. W umowie wskazana była także budowa i miejsce budowy, ale nie szczegółowe prace do wykonania. Na podstawie umów zlecenia zainteresowani wykonywali prace po godz. 15.00. W godzinach 7.00-15.00 wykonywali roboty budowlane wynikające z obowiązków pracowniczych w firmie N..

P. R. był zatrudniony u M. K. na umowę o pracę od 1 kwietnia 2011 r. do 31 października 2018 r. jako pracownik budowlany. „B.” Sp. z o.o. zawarł z P. R. umowy zlecenia na okresy: od 2 lutego 2015 r. do 28 lutego 2015 r., od 2 marca 2015 r. do 31 marca 2015 r., od 1 kwietnia 2015 r. do 30 kwietnia 2015 r., od 1 maja 2015 r. do 31 maja 2015 r., od 1 czerwca 2015 r. do 30 czerwca 2015 r., od 1 lipca 2015 r. do 31 lipca 2015 r., od 1 sierpnia 2015 r. do 31 sierpnia 2015 r., od 1 września 2015 r. do 30 września 2015 r., od 1 października 2015 r. do 31 października 2015 r., od 1 listopada 2015 r. do 30 listopada 2015 r., od 1 grudnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r., od 4 stycznia 2016 r. do 31 stycznia 2016 r., od 1 lutego 2016 r. do 29 lutego 2016 r., od 1 marca 2016 r. do 31 marca 2016 r., od 1 kwietnia 2016 r. do 30 kwietnia 2016 r., od 4 maja 2016 r. do 31 maja 2016 r., od 1 czerwca 2016 r. do 30 czerwca 2016 r., od 1 lipca 2016 r. do 30 lipca 2016 r., od 1 sierpnia 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r., od 1 września 2016 r. do 30 września 2016 r., od 3 października 2016 r. do 31 października 2016 r., od 2 listopada 2016 r. do 30 listopada 2016 r. Przedmiotem zawartych umów zlecenia były następujące prace budowlane: wykonanie prac remontowo-budowlanych – P., wykonanie prac budowlanych w kamienicy mieszkalno-usługowej z garażami podziemnymi w G., wykonanie prac budowlanych „na zadaniu” modernizacji elewacji budynku magazynowego wraz z wykonaniem nowego zagospodarowania terenu, z małą architekturą i zielenią w P. ul. [...]5, remont i modernizacja Oddziału Chirurgii Ogólnej z wydzieleniem odcinka Chirurgii Dziecięcej, remont budynku OSP w G., remont elewacji budynku P. w G. ul. [...], przebudowa, rozbudowa i zmiana sposobu użytkowania lokalu mieszkalnego na przedszkole w miejscowości P., wykonanie prac remontowo-budowlanych P..

T. W. był zatrudniony u M. K. na umowę o pracę od 1 kwietnia 2011 r. do 31 października 2018 r. jako pracownik budowlany. „B.” sp. z o.o. zawarł z T. W. umowy zlecenia na okresy: od 2 lutego 2015 r. do 28 lutego 2015 r., od 2 marca 2015 r. do 31 marca 2015 r., od 1 kwietnia 2015 r. do 30 kwietnia 2015 r., od 1 maja 2015 r. do 31 maja 2015 r., od 11 czerwca 2015 r. do 30 czerwca 2015 r., od 1 lipca 2015 r. do 31 lipca 2015 r., od 1 sierpnia 2015 r. do 31 sierpnia 2015 r., od 1 września 2015 r. do 30 września 2015 r., od 1 października 2015 r. do 31 października 2015 r., od 1 listopada 2015 r. do 30 listopada 2015 r., od 1 grudnia

2015 r. do 31 grudnia 2015 r., od 4 stycznia 2016 r. do 31 stycznia 2016 r., od 1 lutego 2016 r. do 29 lutego 2016 r., od 1 marca 2016 r. do 31 marca 2016 r., od 1 kwietnia 2016 r. do 30 kwietnia 2016 r., od 4 maja 2016 r. do 31 maja 2016 r., od 1 czerwca 2016 r. do 30 czerwca 2016 r., od 1 lipca 2016 r. do 30 lipca 2016 r., od 1 sierpnia 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r., od 1 września 2016 r. do 30 września 2016 r., od 3 października 2016 r. do 31 października 2016 r., od 2 listopada 2016 r. do 30 listopada 2016 r. Przedmiotem zawartych umów zlecenia były następujące prace budowlane: wykonanie prac remontowo-budowlanych – P. w P., wykonanie prac budowlanych w kamienicy mieszkalno-usługowej z garażami podziemnymi w G., wykonanie prac budowlanych „na zadaniu” modernizacji elewacji budynku magazynowego wraz z wykonaniem nowego zagospodarowania terenu, z małą architekturą i zielenią w P. ul [...],5, remont i modernizacja Oddziału Chirurgii Ogólnej z wydzieleniem odcinka Chirurgii Dziecięcej, remont budynku O. w G., remont elewacji budynku P. w G. ul. [...], przebudowa, rozbudowa i zmiana sposobu użytkowania lokalu mieszkalnego na przedszkole w miejscowości P., wykonanie prac remontowo-budowlanych P..

Sąd Apelacyjny nie podzielił oceny Sądu Okręgowego, że pracownicy M. K., wykonując umowy zlecenia zawarte z „B.” sp. z o.o., nie świadczyli pracy na rzecz swojego pracodawcy - z uzasadnieniem, że zakres ich obowiązków w ramach tych dwóch stosunków nie był tożsamy, a obaj płatnicy nie byli powiązani kapitałowo. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w okolicznościach tej sprawy nie ma znaczenia, jakie dokładnie czynności faktycznie wykonywali poszczególni ubezpieczeni na rzecz swojego pracodawcy, a jakie na rzecz zleceniodawcy, na czym niezasadnie skoncentrował się Sąd pierwszej instancji. Istotne jest bowiem nie to, czy prace te były tożsame czy też różne, ale wyłącznie to, że były one wykonywane na rzecz pracodawcy M. K., który uzyskiwał rezultat wykonanych przez nich prac. Ubezpieczeni, w ramach umów zlecenia, wykonywali prace na budowach, na których podwykonawcą był ich pracodawca. M. K. jest w 50% udziałowcem „B.”, co oznacza powiązania nie tylko osobowe, ale i kapitałowe. Te okoliczności, zdaniem Sądu Apelacyjnego uzasadniają zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U z 2024 r., poz. 497 ze zm.).

M. K. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą B. w G. wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku, zarzucając naruszenie prawa materialnego:

1. art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego błędną wykładnię polegającą na:

- uznaniu zainteresowanych za pracowników w rozumieniu tego przepisu - w sytuacji gdy zainteresowani nie wykonywali na rzecz „B.” Sp. z o.o. żadnej z umów wskazanych w tym przepisie (umowa agencyjna, umowa zlecenia, umowa o świadczenie usług, umowa o dzieło) - zainteresowani wykonywali na rzecz „B.” sp. z o.o. pracę, roboty (remontowe, budowlane, elewacyjne) na podstawie umowy o roboty budowlane, zatem nie doszło do ziszczenia się ustawowych przesłanek tego przepisu (aby zainteresowani zostali uznani za pracowników) - gdyż dyspozycja tego przepisu nie wskazuje i nie obejmuje prac wykonywanych na podstawie umowy o roboty budowlane;

- na nieuprawnionym rozszerzeniu i powiązaniu pojęcia korzyść na płaszczyznę działalności życiowej M. K. niezwiązaną z byciem, funkcjonowaniem jako pracodawca - termin „pracodawca” należy pojmować w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p., uznający za pracodawcę osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną, nawet nieposiadającą osobowości prawnej, jeśli zatrudnia ona pracowników - tymczasem Sąd Apelacyjny dokonał nieuprawnionej rozszerzającej wykładni tego przepisu i objęcia sfer życia M. K., niezwiązanych z byciem pracodawcą - rozszerzył pojęcie korzyści na kwestie *de facto* prywatne; posiadanie udziałów w innym podmiocie (spółce) nie ma związku z byciem pracodawcą (w swoim przedsiębiorstwie); dyspozycja art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w żadnej mierze nie obejmuje szerszych relacji niż bycie pracodawcą, tymczasem jako pracodawca M. K. nie osiągnął żadnych korzyści wynikających ze stosunku prawnego nawiązanego pomiędzy „B.” Sp. z o.o. a zainteresowanymi (uczestnikami postępowania);

2. art. 734 k.c., polegające na błędnym jego zastosowaniu i wskazaniu, że zainteresowani wykonywali na rzecz „B.” sp. z o.o. umowę zlecenia - w sytuacji gdy była to umowa o roboty budowlane, przedmiotem której było wykonanie przygotowawczych prac remontowych, budowlanych czy elewacyjnych; wszystkie

te roboty, w tym roboty powierzone dalszym podwykonawcom są całością robót służącym realizacji celu - tj. wykonania obiektu (art. 647 k.c.); przepisy dotyczące umów zlecenia czy świadczenia usług obejmują wszelkie rodzaje działalności, czynności człowieka, oprócz tych, które regulowane są przez inne umowy nazwane, np. właśnie przez umowę o roboty budowlane; gdy dana osoba (podmiot) powierza innej wykonanie określonych zadań remontowo-budowlanych to nie dochodzi do zawarcia umowy zlecenia (czy świadczenia usług), lecz dochodzi do zawarcia umowy o roboty budowlane.

3. art. 647 k.c., przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy zainteresowani wykonywali na rzecz B. sp. z o.o. roboty budowlane związane z budową, remontem obiektów budowlanych - co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia i uznania zainteresowanych za pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - a przepis ten nie wymienia umowy o roboty budowlane jako umowy dające podstawy do uznania zainteresowanych za pracowników.

4. art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 236 ze zm.), przez jego niezastosowanie - w niniejszym przypadku przedmiotem postępowania przed organem (Sądami) było nałożenie na przedsiębiorcę (pracodawcę) obowiązku, a w sprawie pozostają wątpliwości co do treści normy prawnej (art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), zatem wątpliwości należało rozstrzygnąć na korzyść przedsiębiorcy.

5. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż w sprawie istnieje istotne zagadnienie prawne:

1. W związku z tym, że treść art. 8 ust. 2 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - wymienia tylko cztery umowy (tj. umowa agencyjna, umowa zlecenia, umowa o świadczenie usług, umowa o dzieło), a katalog tych umów - wymienionych w tym przepisie - ma charakter zamknięty - czy prawnie możliwe (dopuszczalne) jest - stosowanie tego przepisu (a więc uznawanie za pracownika) - osób, które wykonywały pracę na podstawie innej umowy niż wskazane w tym przepisie np. na podstawie innej niewymienionej w tym przepisie umowy nazwanej (umowy cywilnej).

2. W związku z tym, że treść art. 8 ust. 2 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - posługuje się terminem pracodawca (w rozumieniu art. 3 k.p.), czy prawnie możliwa (dopuszczalna) jest ocena ewentualnych korzyści z takiej formy zatrudnienia (i zlecenia) pracowników sprowadzająca się tylko do kwestii związanych z byciem pracodawcą - czy pojęcie „korzyść” należy rozpoznawać w aspekcie wykraczającym poza zakres i definicję terminu „pracodawca”, tj. na gruncie niezwiązanym z byciem pracodawcą.

Skarżący odnośnie do pierwszego zagadnienia, stwierdził, że pracownicy (zainteresowani), którym B. Sp. z o.o. zleciła stosowne roboty, wykonywali je na podstawie umów o roboty budowlane.

Co do drugiego zagadnienia prawnego wskazał, że z brzmienia art. 8 ust. 2 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że korzyść z takiej formy zatrudnienia pracowników (jak w dyspozycji przepisu) musi odnosić się do korzyści, jakie odnosi pracodawca - musi istnieć bezpośredni związek między korzyścią pracodawcy, która jest wymierna i związana z realizacją celów statutowych, a pracami wykonywanymi przez jego pracowników na podstawie umów cywilnoprawnych zawieranych z innym podmiotem. Bycie pracodawcą nie ma żadnego związku z posiadaniem przez tę samą osobę praw majątkowych, takich jak np. posiadanie udziałów w innym podmiocie - nie ma tu żadnej funkcjonalnej relacji pomiędzy posiadaniem przez M. K. udziałów w spółce kapitałowej a byciem pracodawcą. Treść analizowanego przepisu nie daje bowiem uprawnienia do rozszerzania pojęcia „korzyść pracodawcy” na kwestie niezwiązane z prowadzeniem swojego przedsiębiorstwa - na bycie pracodawcą (de facto na kwestie prywatne danej osoby).

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżących na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych - wraz z odsetkami za opóźnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). Zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie nie tylko dla ukierunkowania praktyki sądowej, ale też rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 2020 r., III PK 12/20, LEX nr 3095788; z dnia 22 października 2020 r., II UK 385/19, LEX nr 3096724; dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, LEX nr 1230170; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 28 sierpnia 202 r., II CSK 212/20, LEX nr 3057904). Inaczej rzecz ujmując, rozstrzygnięcie istotnego zagadnienia prawnego musi mieć wpływ na wynik sprawy, rzutować na jej rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2020 r., V CSK 618/19, LEX nr 3051789). Zatem istotnym zagadnieniem prawnym jest problem, którego rozwiązanie jest konieczne do wydania w orzeczenia w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2019 r. II CSK 60/19, LEX nr 2745538).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Jeśli chodzi o zagadnienie ujęte w pytaniu pierwszym, to jego założeniem jest, że pracownicy M. K. zatrudnieni byli w B. sp. z o.o. na podstawie umów o roboty budowlane, które nie ma pokrycia w podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku. To bowiem, że przedmiotem tych umów były roboty remontowo-budowlane samo w sobie nie nadaje im charakteru umowy opisanej w art. 647 k.c. Umowa o roboty budowlane, tak jak umowa o dzieło jest zobowiązaniem rezultatu, której przedmiotem jest obiekt, wykonany zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej. Oznacza to, że podobnie jak w umowie o dzieło efekt zleconych czynności powinien zostać precyzyjnie określony (projektem). O charakterze umowy o roboty budowlane decydują jej cechy przedmiotowe z art. 647 i nast. k.c., a nie sam udział w procesie inwestycyjnym (por. wyrok Sądu Najwyższego wyrok z dnia 21 lutego 2017 r., I UK 123/16, LEX nr 2269195). Zasadniczym kryterium rozróżnienia umowy o dzieło i umowy o roboty budowlane jest ocena realizowanej inwestycji stosownie do wymagań Prawa budowlanego (por.m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998 r., II CKN 653/97, OSNC 1998 nr 12, poz. 207; z dnia 18 maja 2007 r., I CSK 51/07, LEX nr 334975). W art. 647 k.c. nie chodzi o samo tylko wykonanie obiektu, lecz także o sposób jego wykonania - zgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2011 r., II CSK 63/11, LEX nr 1229546).

Z ustaleń faktycznych wynika, że takiego charakteru nie miały zawierane z zainteresowanymi umowy, w których zakres prac wskazany został jedynie

czynnościowo – bez żadnej odpowiedzialności za ich rezultat, w tym za zgodność z projektem.

Jeśli natomiast chodzi o drugie z zagadnień, to należy zauważyć, że przedstawiane wątpliwości na tle art. ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wyjaśnił już Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 26 sierpnia 2021 r., III UZP 6/21 (OSNP 2022 nr 1, poz. 7). Należy też zwrócić uwagę na ostatnie zdanie uzasadnienia powyższej uchwały. Mianowicie Sąd Najwyższy podsumował przedstawione tam wywody, stwierdzając: „Tym samym finansowanie przez pracodawcę w jakikolwiek sposób wynagrodzenia z tytułu świadczenia na jego rzecz pracy przez pracownika na podstawie umowy zawartej z osobą trzecią, przemawia (ale nie przesądza) za zastosowaniem art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a brak takiego finansowania przemawia przeciwko zastosowaniu tego przepisu, o ile nie stwierdzi się w danym stanie faktycznym dodatkowych okoliczności wskazujących na działania sprzeczne z celami tego przepisu.”.

Jak wywiódł Sąd Najwyższy w powyższej uchwale, po przeprowadzonej analizie orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego tej kwestii, decydujące w stosowaniu art. 8 ust. 2 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych należy przypisać przepływowi finansowemu od pracodawcy do osoby trzeciej, które ma pokryć wynagrodzenia pracowników wykonujących usługę dla osoby trzeciej. Istotne są również powiązania między pracodawcą i zleceniodawcą (kapitałowe, osobowe), z których wynika ich wspólna zmowa celem uniknięcia „oskładkowania” całości wynagrodzeń pracowników.

Z lektury uzasadnienia uchwały wynika, że możliwość odejścia od warunku istnienia przepływów finansowych (od pracodawcy do osoby trzeciej) zastrzeżona została dla szczególnych przypadków wskazujących na działania sprzeczne z celami art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Te szczególne okoliczności są doprecyzowane w treści uzasadnienia przez odwołanie się do wyroków Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2019 r., II UK 477/17 (OSNP 2020 nr 2, poz. 16) oraz z dnia 3 października 2017 r., II UK 488/16 (LEX nr 2361596).

W konsekwencji, decydujące znaczenie należy przypisać przepływowi finansowemu od pracodawcy osoby trzeciej, które ma pokryć wynagrodzenia

pracowników wykonujących usługę dla osoby trzeciej. Natomiast również i powiązania kapitałowe (czy osobowe) i dodatkowo spłót okoliczności faktycznych mogą stanowić podstawę do zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdy wskazują na celowe działania sprzeczne z celami tego przepisu.

W niniejszej sprawie umowy zlecenia zawarte z zainteresowanymi obejmowały prace remontowo-budowlane w obiektach objętych podwykonawstwem (na podstawie umowy między „B.” Sp. z o.o. a M. K.) a zainteresowani, na podstawie umów zlecenia, mieli wykonywać prace po godz. 15:00, natomiast - w godzinach 7:00-15:00 - wykonywali roboty budowlane wynikające z ich obowiązków pracowniczych w firmie M. K. (wtedy N.).

Oznacza to, że ramach umów zleceń zainteresowani wykonywali pracę na rzecz pracodawcy, M. K. (pracę objętą zakresem prac wynikających z umowy podwykonawstwa na roboty budowlane), a korzyścią pracodawcy była wypłata części wynagrodzenia za pracę przez osobę trzecią, zamiast przez pracodawcę. Taki sposób działania był możliwy z uwagi na powiązania osobowe między podmiotami. Normalnie w obrocie gospodarczym główny wykonawca robót budowlanych nie wynagradza pracowników podwykonawcy (na podstawie umowy cywilnoprawnej za wykonanie prac, które objęte są kontraktem między przedsiębiorcami).

W orzecznictwie podkreślono, że art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wychodzi naprzeciw ograniczaniu czy też próbom omijania przez pracodawców praw pracowniczych wskutek omijania bezwzględnych przepisów prawa pracy w szczególności w zakresie pracy w godzinach nadliczbowych. Zwraca się uwagę na problem zatrudniania pracowników poza normalnym czasem pracy na podstawie umów cywilnoprawnych przy pracach tego samego rodzaju co prace objęte stosunkiem pracy, a więc omijania przepisów prawa dotyczących czasu pracy w godzinach nadliczbowych oraz składek na ubezpieczenie społeczne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2000 r., II UKN 523/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 22). W orzecznictwie podniesiono także, że włączenie w tę konstrukcję prawną dodatkowego podmiotu jako formalnego kontrahenta pracownika (np. w charakterze zleceniodawcy) nie

powinno mieć większego znaczenia, skoro ostatecznym beneficjentem pracy jest nadal ten sam pracodawca, korzystający z pracy pracownika. Znaczenie ma tu też zmniejszenie „oskładkowania” przychodów z pracy, na czym z kolei pracownik straci w przyszłości, gdy zrealizuje się ryzyko ubezpieczeniowe związane ze zdrowiem lub starością. Podkreślano również, że art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych spełnia cele nie tylko z zakresu ubezpieczeń społecznych, a rozwiązania przyjęte na gruncie tej regulacji mają swoje racjonalne uzasadnienie, łączone z przeciwdziałaniem instrumentalnemu wykorzystywaniu przepisów prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 maja 2014 r., II UK 444/13, LEX nr 1508967).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935), orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[a.ł.]